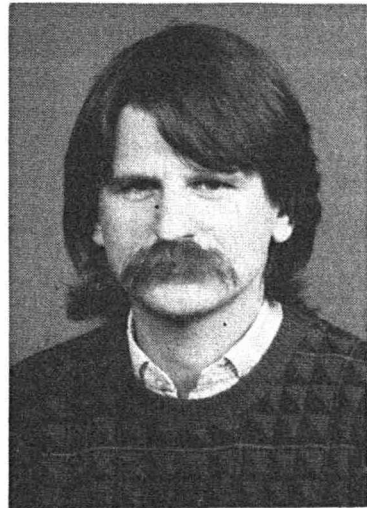

„...LEHET, HOGY ÉN IS VALAMIKOR EGY SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT TAGJA LESZEK”

A szociáldemokrata eszmekör képviselői Magyarországon jelenleg több, egymással részben rivalizáló párt tagjaként politizálnak. Mi magyarázza a szociáldemokrácia széttöredezését? Erről fejt ki véleményét Kövér László, 30 éves jogász, a Fidesz választmányának tagja, a Századvég című társadalomelméleti folyóirat szerkesztője.

A szociáldemokrácia ma Magyarországon egyrészt különböző pártokban jelenik meg, másrészt még a formálódó koalíciók törésvonalai is átszeli a szociáldemokráciát. Véleményed szerint mi az oka ennek a sajátos helyzetnek?

— Valóban, a három nevében is szociáldemokrata párton kívül az MSZP-ben, a Fideszben és az SZDSZ-ben egyaránt található szociáldemokraták. Azonban ez nemcsak a szociáldemokráciára igaz, hiszen a kereszténydemokrata eszmekör képviselőit is megtaláljuk több szervezetben, nem csupán a nemzeti centrumban. Úgy gondolom, ennek a jelenségnek a kulcsa a mai magyar viszonyokban, az ellenzék szerveződésének sajátosságaiban kereshető. Tehát egyrészt abban, hogy az ellenzék fő erői nem ideológiák mentén képződtek, hanem akként, hogy, úgymond, melyik „családdhoz” tartoznak. Ha jól emlékszem, *Tamás Gáspár Miklós* fogalmazta ezt törzsi szerveződésként. Ha megnézzük a három, véleményem szerint legerősebb ellenzéki szervezetet — az MDF-et, az SZDSZ-t és a Fideszt —, akkor azt látjuk, hogy mindháromban az a mag, amelyik létrehozta ezeket a szervezeteket, és azóta is vezető szerepet játszik ezekben — a népi írók, a demokratikus ellenzék, illetve a szakkollégiumi és klubmozgalmak reprezentánsai — már jó néhány évre visszatekintő múlttal rendelkezett a szervezetek megalapítása előtti időkben is. Márpedig ezekben a „magokban” különböző világnézetű emberek csapódtak egymáshoz, bizonyos politikai, illetve emberi szempontok alapján. Mármost, nálunk az a paradox helyzet alakult ki, hogy igazából gyökerekkel azok a pártok rendelkeznek, amelyek új szervezetekként tüntek fel. Az úgynevezett történelmi pártoknak nincsenek gyökereik. Hiszen ezeket a gyökereket negyvennyolcban elmetszették, ha voltak is. De negyvennyolc előtt

sem voltak túlságosan mélyek. Például hiába hivatkozik az FKGP az 57%-os negyvenötös választási győzelmére, a két világháború között, illetve már a negyvenhetes választásokon nyoma sem volt ennek a csodálatos többségnek. Tehát igazából ezek a hivatkozások is csak módjával fogadhatók el. Magában a Magyarországi Szociáldemokrata Pártban is megjelenik a történelmi pártok gyökértelensége.

Másrészt az a differenciálódás, ami szükséges ahhoz, hogy Magyarországon is a nyugat-európaihoz hasonló pártstruktúra alakuljon ki, időbe telik. Ez a differenciálódás már jóval előbb tartana, ha a Magyarországi Szociáldemokrata Párt nem olyan minőségű lenne, mint amilyen. Azt hiszem, hogy a szociáldemokraták elmulasztották azt a hihetetlen lehetőséget, amit a történelem Magyarországon felkínált a számukra. Nagyon sok szociáldemokrata érzelmű — a szó eredeti értelmében véve — baloldali gondolkodású ember alig várta, hogy végre egy szociáldemokrata párt színre lépjen. Ilyen emberek éppúgy jelen voltak az MSZMP-ben, mint mondjuk az SZDSZ-ben. Például konkrétan tudom, hogy az SZDSZ-ben voltak, akik erre vártak. Az SZDSZ szélesebb értelemben vett vezető csoportja szerintem túlnyomórészt szociáldemokrata gondolkodású.

Am az MSZDP — az összes történelmi párthoz hasonlóan — elkésve lépett színre, akkor, amikor már az előbb említett három ellenzéki szervezet felszíva azoknak az ambíciózus, tehetséges és viszonylag fiatal embereknek a nagy részét, akik politikával akartak foglalkozni.

Ez a kijelentés egyúttal azt a — talán túlságosan kemény kritikának minősíthető — megállapítást is magában foglalja, hogy a történelmi pártok jelenlegi vezetőgarnitúrái nem ütik meg azt a szellemi-politikai nívót, amely egy párt menedzseléséhez szükséges. Itt nem személyekről van szó, külön-külön,

hanem azokról a csapatokról általában, amelyek a történelmi pártokat menedzselik. Azok a gyengeségek, amelyek a történelmi pártokat jellemzik, részben innen fakadnak. Ezt a kijelentést vállalom, annak ellenére, hogy talán szerénytelenül hangzik.

Az általad említett differenciálódás késik, a szociáldemokrácia nem egységesül. Az eddigi felsoroltakon kívül lehet-e ennek további oka az, hogy e nézetrendszeren belül ma Magyarországon különféle irányzatok léteznek, és ezek alaptételeikben nem férnek össze?

— Sajnos nem. Ha így lenne, az már egy pozitívabban megítélhető helyzet lenne a mostanihoz képest. De nem így van. Amikor például Ruttner György azzal a felkiáltással rottont ki a kongresszusokról, hogy ez a párt nem vállalja fel a baloldali értékeket, akkor ez csupán demagógia volt a részéről, semmi más. Aki olvasta Ruttner Györgynek azt a programtervezetét, ami a Magyar Nemzetben jelent meg, annak számára egyértelműen kiderülhetett, hogy Ruttner György programja semmivel sem baloldalibb, mint amit az MSZDP a magáénak vallott. Személyes összeférhetlenségről volt szó csupán ebben az esetben, semmi többről.

A másik viszály generációs jellegű elmentékre vezethető vissza. Az a szellemi és politikai vezetőgárda, ami

ezeket a pártokat negyvenöt után irányította, mára egyszerűen kihalt vagy kiöregedett, és olyanok léptek fel veteránokként — például a Magyarországi Szociáldemokrata Pártban is —, akik annak idején ebben a pártban semmilyen komoly szerepet nem vittek. Ezt a csekélyke szerepüket értékelték úgy, hogy feljogosítja őket a hozzájuk képest fiatalabb emberek másodrendű párttagokká degradálására. Itt csak egyetlenegy kijelentésre utalok. A cseplői szociáldemokrata alakuló ülésen mondta valaki a szociáldemokrata párt öregjei közül, hogy a fiatalok előbb tőlük, öregektől tanulják meg, hogy mi a szociáldemokrácia, és csak utána akarjanak maguknak vezető szerepet.

Erről nekem az a véleményem, hogy egy fiatal az újságokból, könyvekből meg a nyugat-európai tapasztalataiból alighanem többet tanulhat arról, hogy mi ma a szociáldemokrácia, mint attól az öregtől, aki még mindig a negyvenöt utáni szép időkön rágódik.

Megosztottságot okozott végül a szociáldemokrácián belül a volt MSZMP-tagokkal szembeni totális bizalmatlanság is. Ma Magyarországon ez talán érthető előítélet. Ugyanakkor egy szociáldemokrata párt esetében minden további megfontolás nélkül alkalmazni ezt a "kritériumot", úgy vélem, egyszerűen ostobaság. Ezt az ostobaságot az MSZDP vezetősége elkövette.

Az MSZDP sorsát, például, szerintem az pecsételte meg hosszú időre, hogy nem voltak képesek Bihari Mihályt a pártba integrálni. Azt, hogy ebben ki volt a hibás, mekkora volt az eseményekben Biharinak és Révész Andrásnak a felelőssége, s mekkora a Biharit kiutálóké, nem tudom. Nem tudom megítélni azt sem, mennyiben volt Bihari MSZMP-s múltja, illetve, mennyiben bizonyos személyes rivalizálás a történetek motívuma. De vakság nem látni, hogy Bihari Mihály — személyes értékelésétől függetlenül — értelmiségi bázist, politikusi vénával megáldott szakértőket és jelentős szimpatizáns tagságot vitt volna a pártba. Így talán kevésbé lenne az MSZDP olyan harcosan antikommunista, mint amilyen most, de ütőképesebb, jobban szervezett, önmagát jobban megfogalmazni képes és mindenképpen népszerűbb párt lehetne.

Ha Magyarországon nem is, a nemzetközi szociáldemokrácián belül léteznek különféle irányzatok. Ezek egyike a szociálliberális nézetrendszer, a liberális és a szociáldemokrata nézetek bizonyos ötvözése. úgy tűnik, a nálunk legjelentősebb szociáldemokrata erő, az MSZDP jelenleg ebbe az irányba halad. Mi lehet ennek az irányválasztásnak az oka?

— Nem lehet úgy folytatni az elmúlt évtizedeket, hogy egyszerűen csak

megszabadulunk a kommunista örökségektől, és folytatjuk a szocializmust, mintha mi sem történt volna. Egyszerűen be kell látni — amit például az MSZDP belátott, de amit sok szociáldemokrata gondolkodású ember nem —, hogy a szociáldemokrácia csak egy klasszikusan polgári talajon életképes politikai irányzat. S ráadásul ott is elosztásközpontú politikai ideológia, márpedig ebben az országban egyre kevésbé van mit elosztani. A szociáldemokrácia Nyugat-Európában is akkor lett politikailag sikeres, amikor a jóléti politikának, jóléti államnak megvoltak az anyagi alapjai, amit viszont nem a szociáldemokrata gazdaságpolitika teremtett meg. Úgy gondolom, hogy a szociáldemokrácia Magyarországon és egyáltalán Kelet- vagy Közép-Európában azért van nehéz helyzetben, azért kell várni arra, amíg megerősödik és komoly politikai tényezővé válik, mert egyszerűen a helyzet nem kedvez ma a szociáldemokráciának. A szociáldemokrata pártnak itt az elkövetkezendő tíz évben — hacsak nem akar a politikai demagógia talajára átszúzni, amire, sajnos, az utóbbi hetekben voltak jelek — legalábbis a kormányzó pozícióit alapul véve, nem sok babér terem.

Ezzel összefüggésben szeretném megjegyezni, hogy jelentős politikai átrendeződések várhatók, mihelyt megalakul az első kormány a választások után. Szinte teljesen mindegy, hogy minek nevezi magát valamely párt, vagy milyen ideológia mellett tesz hitet, ha kormánya került, csak olyan politikai irányvonalat követhet, ami nyugat-európai mértékkel mérve liberálisnak vagy inkább konzervatívnak nevezhető. S azok a pártok, amelyek ellenzékbe kerülnek, óhatatlanul is elfajta szociáldemokrata beütést kell hogy kapjanak, megint csak függetlenül attól, hogy milyen elnevezéssel futnak. Tehát, ha az MSZP, ne adj' Isten, kormánya kerül, akkor hiába próbálkozna szociáldemokrata értékekkel, mert vagy rövid idő alatt kudarcot vallana, vagy óhatat-

lanul el kellene ezektől távolodnia. Nyugat-Európában is számos eset példázza, hogy egy szociáldemokrata párt, amikor kormánnyra került, liberálisokat megszegyenítő gazdaságpolitikát volt kénytelen folytatni, ami akár lehetett sikeres is.

A szociáldemokrata eszmevilágot közel érzed-e magadhoz?

— A nagyapám a Bethlen—Peyerpaktum után a szociáldemokrata párt pápai szervezetének alapító tagja volt. Vannak családi tradícióim, s én magamat nem szociáldemokratának, de mindenesetre baloldali érzelmű embernek tartom, azzal a kiegészítéssel, amire korábban már utaltam, hogy ez a dolog itt ma nem időszerű. Először, hogy az MSZMP szóhasználatát alkalmazzam, igenis polgári restaurációra van szükség, hogy egyszer valaki újra emelt fővel és hittel, komolyan hirdethesse és vallhassa a szociáldemokrata eszméket Magyarországon. Akkor lehet, hogy én is valamikor egy szociáldemokrata pártnak tagja leszek, de ez számomra sem tűnik közelinek.

Bruszt László mondta nekem egyszer a következőket: kétféleképpen lehet az ország jelenlegi állapotát felfogni. Egy felfogás szerint úgy kell a gazdaságot megmenteni az összeomlástól és ezt a csődtömeget kezelni, hogy közben az emberek ne dögöljenek bele. Egy másik fajta felfogás pedig azt mondja, s ő ezt fogalmazta meg szociáldemokrata nézőpontként, hogy van itt néhány millió ember, akikkel kezdeni kell valamit úgy, hogy közben a gazdaság ne omljon össze.

Azt hiszem, hogy a különbség világos és óriási. Csakhogy ma nálunk ez a két kívánalom, tehát, hogy együtt kell a gazdasággal és az emberekkel is valamit kezdeni, bármely megközelítés számára is olyan szűk sávot hagy csupán, hogy a konkrét tennivalók meghatározása tekintetében nem nagyon lesznek a közeljövőben eltérések.

D. FÜZESI GYÖRGYI